

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki tiskovnih društev dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Obrazložitev štajarskega dež. zbora.

(Konec seje XIV.) Poslednja točka dnevnega reda bila je prošnja nemškega učiteljskega društva, kteremu so se v tej zadevi pridružili tudi učitelji nekterih slovenskih okrajev. V tej prošnji so zahtevali učitelji, da se šolska postava v nekterih §§., ki govoré o plači učiteljev in podučiteljev, spremeni ter določi, da se učiteljem, ki so postavné skušnje napravili in pred novo šolsko postavo od 4. febr. 1870 že po 15, 20, 25 in še več let na javni ljudski šoli služili, vsa ta leta pri odmerjenji petletne doklade vštejejo. Ravno tako bi se naj vsa ta službina leta vštevata pri odmerjenji pokojnine; kjer še učiteljem draginske priklade niso odkazane, se naj to stori, preden se učiteljske plače sploh povišajo. — Finančni odbor je bil gledé na to prošnjo različnih misli. Večina je izrekla, da se postava po komaj preteklih 2 letih ne more že zopet prenehati, marveč je treba pritožbe učiteljev na tehtnico dejanskih razmer dati in potem še le postavo popraviti. Gledé na to je predlagala večina, da se za zdaj le pomore podučiteljem in seer tako, da se jim od 1. jan. 1873 osebni priboljšek od 60 gld. iz dež. blagajnice da, kar pa nekteri že imajo iz nje, bi se naj v priboljšek uštel. — V ta namen se dovoli kot izredni strošek 20.000 gld. (pri blizu 300 podučiteljih) „doklade za ljudske šole“. — Deželni odbor pa naj prošnjo učiteljskega zbora dobro pretehta in na podlagi dotičnih pozvedovanj prihodnjemu zboru poroča.

Manjšina je pa nasvetovala, da se plače v 4 vrste razdelé in vsaka za 100 gld. poskoči. Učitelji I. vrste bi imeli 800 gold., II. 700, III. 600 in IV. 500 gld.; podučitelji bi pa dobivali 70% najnižje učiteljske plače pri tisti šoli, kjer služijo. Po dolgem besedovanji je prišlo do gla-

sovanja, ali bi predlog večine ali pa manjšine za daljno razpravo naj služil. Predlog večine je zmagal z 27 proti 17 glasom. Zanj so glasovali naslednji poslanci iz dolnjega Štajarskega: Carneri, Hackelberg, Janeschitz, dr. Jož. žl. Kaiserfeld, Lohninger. Proti so glasovali: Brandstetter, dr. Neckermann; Reuter, Seidl, dr. Srnec, dr. Vošnjak.

Dr. Wretschko je potem izvojeval pri I. členu predloga večine, da se — ne le podučiteljem, marveč tudi učiteljem četrte plačne stopnje (s 400 gld.) 60 gld. doklade privoli, tako da znaša izredni strošek šolski 32000 gl., namesto 20000 gl. — Konservativnih poslancev razen enega in tudi Hermana ni bilo pri glasovanju.

Misli raznih poslancev v tej zadevi so tako mikavne in v mnogem oziru podučne, da si ne moremo kaj, da posameznih govorov nekoliko na rešetko ne denemo. Poročevalec manjšine, mariborski poslanec Reuter*), je poudarjal draginjo vsega preužitka, in da ni pravično, uradnikom dovoliti draginske priklade, učiteljem pa ne. Proti temu se res ne da kaj ugovarjati. Ustavaškemu poslancu je pa beseda se zmuznila, ktera barem poštenim slovenskim učiteljem veselja ne bode delala. Rekel je: „Po novejši osnovi so učitelji vsaj večidel podpora ustavnega življenja in ustavne pravice postali“. Ker Slovenci s sedanjo ustavo, v kteri se edino le nemštvo širi in šopiri, nismo nikakor zadovoljni, je pač po naših mislih prav dvomljiv poklon za narodne učitelje, ako se jim reče, da so ustavakov pionirji, in tudi zato boljšega plačila vredni!

Reuter je potem sam sešel, da če predlog manjšine obvelja, bi znašalo to na leto blizu 100.000 gld. „Samo ob sebi se ume“ — je do-

*) Pri obedu na sv. treh kraljev dan mu je prof. Reichl nazdravil: „Es lebe der Reuter, der ausreutet!“ — Zares: ein magerer Witz!

stavil —, „da mora ta znesek od leta do leta še rasti, ker enakomerno tudi penzioni naraščajo“. — „Toda“ — je sklepal — „če je stroška treba, se mora tudi najti“.

Pl. Hackelberg je pobijal primerjevanje učiteljskih plač z uradniškimi prikladami. „Uradnikom so se plačila določila ob časih, ko so cenilne razmere vse druge bile, kakor so zdajne; učiteljem se je pa plača določila še le pred dvema letoma“. Pl. Hammer-Purgstall je podpiral povišanje plače v smislu manjšine s tem, da je primerjal učitelje s sam seboj in z deželnimi poslanci. „Vsak zmed nas si utegne skusiti, da zdaj barem za tretinko več potrebuje v svoj preužitek kakor pred 2 ali 3 leti!“ — Dr. Wretschko je še bolj široko se podprl, češ, da je „nova postava učitelja tako rekoč (tedaj ne še popolno?) duševno osvobodila in prejšnje podložnosti rešila. Bolj samostalno stanje pa tirja neogibno več stroškov, ki se morajo delati, ako se hoče učitelj na ogled postavljati, da po svojem stanu živi“. Baharija! Po posebnem paragrafu so liberalci učiteljem vzeli postranske zasluške, ki so jim dali kruha in vina in še lepih grošev na leto, deželi pa niso čisto nič prizadevali. Zdaj hočejo liberalci na deželne stroške za vse to učitelje odškodovati, samo da se pobahati zamorejo ž njimi, da so jih „tako rekoč duševno osvobodili in prejšnje podložnosti rešili“. Sama sleparija — tako rekoč — seveda!

Izmed Slovencev je govoril za povišanje plačila v smislu manjšine g. dr. Srnec in poudarjal, da se po namenu manjšine zato morajo učiteljem plače povišati, „da zamorejo s svojimi rodbinami dostojno živeti in niso primorani, postranskega zasluška si iskati, ki se učiteljskemu stanu ne spodobi“. — Mežnarske službe g. doktor ni v mislih imel, ker je učiteljem prepovedana; ali je pa po njegovih mislih tudi služba organista takošna, ki se učitelju „ne spodobi“, tega ravno ni izrekel, pa brž ko ne je na to mislil, kajti druge postranske službe na kmetih ni. Ob koncu je liberalcem na srce pokladal pomisliti, da beseda „liberal“ po svoji latinski koreniki ne pomenja samo „svobodomiselnim“ biti nego tudi „radodarnim“.

Najtehtniši je pa bil v tej zadevi govor dr. Rechbauerja in sicer ravno v tem oziru, ker je kolovodja štajarskih liberalcev svojim privrženecem prav grenko resnico povedal. Govoril je v smislu večine in med drugim rekel: „Znamu je denešnjega časa in je v imenu liberalizma se zahteva, da se od tirjatev, stavljenih od učiteljstva, čisto nič zbrisati ne sme. Jaz sem tudi liberal, pa v tej reči res ne vem, kaj da ima liberalizem pri njej opraviti, da bi se moralo vse dovoliti, kar se tirja — iz samega liberalizma!“ — Iz druge strani je pa tudi Rechbauerjev liberalizem neusmiljen, brezoziren in krivičen kakor vseh navadnih liberalcev. Rekel je namreč, da je sicer

učiteljem močno želeti brezskrbnega življenja, in bode tudi do tega prišlo; da pa morajo učitelji tudi ono sposobnost imeti, ktero tirja nova postava. „Mnogo je pa učiteljev, ki so po prejšnem bornem šolstvu do službe prišli, kateri čisto gotovo tako izurjeni niso kakor sedanja postava tirja“. Mi se pa drznemo reči, da mnogo teh, ki se po novi postavi za učitelje izurili bodo, še toliko izurjeni in značajni ne bodo, kakor so premnogi starejih učiteljev. Nemčurjev vsaj in liberalcev se nam je nadjati mnogo-mnogo!

Zamolčati slednjič ne moremo, kar je g. Seidl govoril. Rechbauerju nasproti je rekel, da je sicer res, ka je mnogo učiteljev, ki niso prav sposobni, da se pa, dokler ni zadosti učiteljev, reči mora: „Boljše slabih kakor nobenih učiteljev“. Potem pa od besede do besede tako le nadaljuje: „Mnogi, ki so še nedavno mežnarji in organisti bili in kot takošni gotovo po rožcah niso hodilo, in gotovo tudi nič niso vedli o egiptovskih piskrih za mesó, imeli so poprej brez vsega dvoma večje zasluške kot zdaj. Mnogo učiteljev si ovi čas nazaj želi“. — Tedaj: mnogi so imeli poprej boljšega zasluška, ktere ga si želé nazaj; pa vendar niso po rožcah hodili in — mesá ne jedli! Modra glava, res, je ta Seidl! — Še bolj je pa resnico klofotal, ko je rekel, da „duhovniki na kmetih učitelje naravnoč lovijo“ — za ogrlarsko službo namreč!! —

Naj ob koncu brž povemo, kar o tej stvari mislimo. Plača učiteljev, vsaj onih zadnje vrste s 400 gld, je res nizka. Pa mnogo je župnikov in še več kaplanov, ki so morali 12 celih let študirati, pa nimajo toliko, kot najnižji učitelj. — Prav je, da se učitelj tako plača, da svojemu stanu primero živeti zamore; pa to ni prav, da liberalni postavodaleci vse na zemljiščne davke nakladajo, ko bi se priboljšek vendar po drugi poti — brez vsega kvara za učiteljsko službo, še v veliko korist učiteljevi veljavi — lahko našel, namreč po tej poti, da je učitelj, kakor se to ž njegovim poklicem prav lepo strinja, tudi organist, in da se ta — za vsakega kristjana častna služba primerno plača, namreč tako, da se tudi tukaj po velikosti fare plača postavno določi. Po enih krajih ljudje ložje in rajše v denarjih plačujejo; po drugih rajše primerno zbirco dajejo, s katero bi gotovo tudi učitelji prav zadovoljni bili, da je le uredjena in se redoma daje. — Na to bi naj narodni poslanci delali, ne pa na to, da sklepajo nove davke, o katerih zdaj nihče ne vé, kako visoko da v kratkem narasejo.

Cerkvene zadeve.

Prijazna beseda našim krčmarjem.

K. Sv. Frančišek Salezijan imenuje dobre krčme velik dar Božji in zagotavlja, da si pošteni krčmarji po svojem poklicu veliko zasluženja

pred Bogom nabirajo. Kdo bi dvomil, da so te besede resnične? Vsaj imajo ravno krčmarji den na den priliko, telesna, in prav po gosto tudi duhovna dobra dela kerščanskega usmiljenja opravljati, dokler lačne nasitujejo, žejne napajajo, popotne sprejemajo, marsikoga žalostnega razveselijo, in gostokrat prav hude sovražnike pri kupici vina s prijazno besedo spravijo in poravnajo. Zato tudi vsaka dobra krčma sluje dalječ okrog; in zlasti mi možki, ki večkrat na daljna pota moramo, za več dni hodā dalječ krčme prav dobro poznamo, ter si svoja potovanja tako uravnamo, da o potrebnem času vselej do dobre krčme dospujemo ter se tam okrepčamo ali tudi prenočimo. Nasproti pa tudi ni dvoma, da so slabe krčme naj večje zlo v soseski, in da si nepošteni krčmarji težek odgovor pred večnim sodnikom nakopavajo in ostro šibo za večnost spletajo. Slabe krčme so jame razbojnikov, kjer so po dnevi in po noči krvavi tepeži in poboji; so koti potuhe za zapravljive gospodarje in gospodinje, so šole pohujšanja za našo mladino, so prave mesnice hudičeve, kakor so rajni škof Slomšek rekli, v katerih se nedolžnost mori in ubija.

Slovenske krčmarje še pa na neko drugo napako pozorne storimo, ki den denešnji zlasti po Slovenskem tako hude posledke ima. Slabe krčme so namreč sedanjī čas prave in najbolj nevarne šole nemškutarstva in brezvernega liberalizma, ki dalje bolj globoke korenine že tudi med kmete razširjata.

V krčmah hočejo ljudje zmirom tudi novice zvedeti, kako in kaj se po svetu godi. Zato je vsak večī krčmar prisiljen, da si za svoje goste kaki časnik naroči. Zdaj pa pojdi in prehodi vse krčme po slovenskih mestih, trgih in vasēh na Štajerskem in povej, v kolikih krčmah si našel poštenih slovenskih časnikov? Take krčme menda lahko na prstih prešteješ. Š žalostjo namreč se boš prepričal, da je graška nemška „Tagespošta“ skoro edini časnik, ki se po slovenskih krčmah nahaja; list, ki je slovenskej narodnosti kakor tudi katoliški cerkvi silno nasproten. Zares se ne dā popisati, koliko kvara je ta časnik na obe strani na Slovenskem napravil.

Slovenski krčmarji! ali veste, kaj delate? Iz svoje kleti zdravo vince gostom donašate, po „Tagespošti“ pa morilni strup v njih dušo in srce vlivate. Kakošen bō enkrat vaš odgovor pred Bogom? Ali ne veste, da bo večni Bog vse tiste duše iz vaših rok tirjal, ki so se v vaši krčmi po vašem zadolženji pohujšale?

Da pa morebiti ne porečete, da je „slov. Gospodar“ v tej reči prehud in preoster, vam bode v prihodnji številki podal kratek posnetek iz krasnega pastirskega lista, ki so ga zbrani škofje na Švicarskem svojim vernikom pisali, in v katerem pred naročenjem in branjem brezvernih in npravno nesnažnih časnikov svarijo. Apostolska

beseda višjih pastirjev je švicarske katoličane tako pretresla, da zdaj v mnogobrojnih taborih oporekajo hudobnim časnikom, jih nočejo več naročevati, in si snujejo dobrih, v kat. duhu pisanih časnikov! — Proč tedaj iz slovenskih krčem z vsemi časniki, ki grdiyo vero ali pa slovensko narodnost! Grda zel nemškutarstva in brezvernega liberalizma naj ne nahaja dalje zavetja po slovenskih krčmah! — Slovenski možje, ki po svojih poslih večkrat v krčme zahajate, tirjajte od krčmarja pošten slovensk časnik, in tirjajte ga tako dolgo, dokler vam ga ne bo naročil.

V ta namen se vam, krčmarji, denes tudi „slov. Gospodar“ vljudno ponuja. Porečete: lastna hvala smrdi. „Gospodar“ pa odgovarja: Zato poskusite in naročite me za eno ali vsaj za pol leta, in svest sem si, da me ne bode več spustili spod svoje strehe. Pošteni gostje bodo le še toliko rajše k vam dohajali; veste pa, da le denar, ki ga skupite od poštenih gostov, bo prinesel vam in vašim otrokom blagoslov Božji!

In to je prijazna beseda „slov. Gospodarja“ do slovenskih krčmarjev.

Gospodarske stvari.

O petiotiziranju.

Opazka vredništva. Zarad bolehnosti pisatelja, gospoda Rih. Dolencea, je nadaljevanje te tvarine precej časa moralo prenehati. Razveselil nas je zdaj g. pisatelj z daljnim spisom in z glasom, da je že precej okreval. Srčno bo tudi veselilo vsakega slišati, da je g. R. Dolence izvoljen za direktorja slovenske vino- in sadjorejske šole na Slapu v vipavski dolini. — Ker nam je pa ob novem letu mnogo novih naročnikov došlo, katerim bi naslednji spisi, ki skončavajo prejšne v preteklem tečaju razglašene, nerazumljivi bili, hočemo te ob kratkem posneti, da bodo čč. novi naročniki umeli, o čem da naslednji spisi govoré. —

Kaj je petiotiziranje? Nič druga kakor umetno pomnoženje vina ali prav za prav mošta. Ker je to stvar prvi priporočal in deloma tudi iznašel Francoz Petiot, se tudi stvar po njem imenuje.

Kako se petiotizira? S pomočjo frišnih grozdnih tropin, sladkorja (cukra) ali pa čistega alkohola (špirta) in vode se mošt tako pomnoži, da se doseže dva-, tri- in še večkrat toliko dobrega vina, kolikor se ga iz samega pridelanega grozdja navadno naredi.

Kako se pravilno petiotizira? Da se to prav spozna in nezaupanje do petiotiziranja podere, češ, da je to sama sleparija, treba pred vsem vediti, iz česa da prav za prav mošt obstaja? Mošt popolnoma zrelega grozdja obstaja iz treh glavnih delov: iz vode, sladkorja in kisline. Vode se nahaja v njem 70 — 75¹⁰/₁₀₀,

sladkorja 25—30⁰/₀, kisline pa 5—8⁰⁰/₀₀ t. j. tisočink. Kisline je toraj najmanje.

Razun teh 3 glavnih delov sta pa še v moštu 2—4 odstotki drugih stvari, ki posebno kipeenje pospešujejo, da vino nastane. Po zmaščenju ali zmečkanju se pridružijo naštetim snovam (Bestandtheile) še dve drugi: strojna kislina (Gärbsäure) in barvina snov (Färbestoff), ktera vinu barvo daje, ktera se pa le pri črnini nahaja. Te dve snovi z mnogimi, več menje znanimi drugimi tičite v lupinah ter se ne razvijajo prej kakor da so lupine stisnjene in raztrgane. Gotovo je pa tudi, da nastanejo ravno iz njih razne kemične zveze, ktere poznejšemu vinu še le pravo vinsko lastnost podelé.

Kaj se iz vsega tega učimo? Prvič to, da petiotiziranje ni sleparija, ker se po njem vsi oni deli, iz katerih vino obstaja, umetno družijo in v korist porablajo. Tako pridobljeno vino, čeravno ni za pri sv. meši porabiti, ima vse vinske lastnosti in služi gospodarju, posebno v slabih letih, na veliko korist. Drugič se iz tega učimo, da je v lupinah mnogo mnogo vinskih snovi, ktere ravno petiotiziranje polovi in človeku v korist obrne.

Ako so se tropine dobro iztisnile, nemajo sicer sladkorja in vode skoro nič v sebi, imajo pa v sebi še toliko vinske kisline in drugih, vino stvarjajočih snovi, da jih je le treba iz lupin izleči, kar se po petiotiziranju godi, ktero tem snovam le dodaje, česar jim za pravo vino menjka, namreč vode in sladkorja.

Pravilno petiotiziranje je pa dvojno: 1. s frišnimi tropinami, vodó in sladkorjem; 2. s tropinami, vodó in z alkoholom ali čistim špiritom.

Prvi način: Prešalo se nič ne bo, ampak grozdje se že pri vinogradu ali doma zmasti ali zmečka, kar gre najhitreje in najboljše z grozdnimi mlini, ki se že povsod rabijo. Potem se hlachine (peceljni ali penkeljni) od ostale drozge ločijo, kar se najlože tako-le godi: Dve zadosti veliki, pa nizki kadi se postavite druga k drugej. V eno se sprazni drozga iz soda, ki se je že kad zavalil. Skoz veliko, štirjaški čevelj merečo veho (luknjo) pade v trenutku vsa drozga, kakor hitro se spodnja ali sprednja voha (čep) odmaši. Druga prazna kad se prekrije s železno, pocinjeno mrežo iz svila ali drota (Rebelgitter). Pri roki morajo biti 3 ali 4 majhne lesene grebelce. Iz une kadi se zdaj spravlja na mrežo drozga, ktero 3 ali 4 možjé tako dolgo z grebljami žmikajo, dokler ne popadajo vse jagode, z večine že same lupine skoz mrežo v kad. Kar hlacin ali penkljev na mreži ostane, se pomeče v kako posodo, da se odcedijo; potem se zavržejo, ali pa posebej na tiskalnici odtisnejo. To pa zato, ker imajo hlachine preveč grenkosti (strojnine) v sebi, kar dela vino prezagatno, torej se

ne smejo v drozgi pustiti. Vinu potrebne strojnine je dovolj v lupinah in pečkah.

To opravilo (rebkanje ali rebljanje) se pa mora hitro vršiti, sicer se začne na zmečkanih lupinah ali jagodah razlita tekočina s zračnim kiselcem vezati, kar daje vinu neprijeten duh, ki se ne da več odpraviti. Po naglem robkanji se temu v okom pride, kajti tako ostanejo tropine vedno mokre, na kar je skrbno gledati. — Zmečkana ali orobkana drozga se potem zmeče ali v kadi, ki so za zaprto kipeenje nalašč namenjene, ali v po koncu stoječe sode skozi vrata. Iz kadi ali soda, ki pa mora za eno ped prazen ostati, se pusti potem odtekat mošt skoz pipo blizo spodnjega dna, pred ktero se pa od znotraj ali majhno kositerjevo sitec ali pa majhna brezova metlička pribije, da tropine pipe ne zamašijo.

Odtekli mošt, ki v posodi potem vreje, se po vedrih natanko zmeri in odmeri ravno toliko veder čiste vode. Eno ali dve vedri te vode — to se presodi po množini odteklega mošta — se postavi na stran, vse drugo se pa koj izlije na tropine, ki so v sodu ali kadi ostale in niso čisto nič iztisnjene bile. — Na stran postavljena voda služi v raztopljenje sladkorja, ki se namočenim tropinam prilije.

Koliko je sladkorja treba? Toliko, kolikor ga mošt v sebi ima, toraj v dobrih letih, ko grozdje čisto dozori, toliko odstotkov, kolikor ga mošt ima; v slabih pa toliko več, kolikor menja ga je imel mošt v sebi.

Meri se pa množina sladkorja z moštno tehtnico (Mostwage), najboljša je ona bar. Babota, ki se tudi klosterneuburska imenuje in za malo denarja dobiva. V ta namen se vzame visoka, valjarska (cilindrasta) steklena posoda, katera se s čistim skozi ruto precejenim moštom napolni. V to posodo se dene potem moštna tehtnica, ktera po svojem utopljenju kaže, koliko sladkorja da ima mošt. Ako se n. pr. spusti do številke 20, ima mošt 20 odstotkov sladkorja, in to je najprimernejša snova za srednja vina; se vtopi globeje, n. pr. do številke 12, je v moštu le 12⁰/₀ sladkorja, kar je očitno premalo. Ako pa ima mošt nad 20⁰/₀ sladkorja, bi ne bilo svetovati, ravno toliko sladkorja vodi dodati; v vsakem slučaju je najboljše pri 20⁰/₀ ostati. Vedro vode se računi na 100 funtov teže. Poprek gre toraj na vedro vode 5 funtov sladkorja. Da se pa sladkor brž raztopi, se voda v velikem kotlu segreje ter sladkor med vednim mešanjem v majhnih koscih vá-njo zmeče. Raztoplina (Auflösung) se potem ohladi do 15—12⁰ R. gor kotne stopinje in se zlije v sod ali kad na tropine in že poprej nalito vodo, ter se vse skupaj dobro pomeša. Potem se sod ali vrelna kad za kipeenje pripravi, t. j. nastavi se kipelna cev v čepovo luknjico. Čez 6 ali k večjemu 8 dni je burno kipeenje dokončano in dokipela tekočina se pretoči v sod, kjer potem naprej polagoma kipi.

Na ostale tropine ali drozgo se zopet nalije druga, tretja sladkorna tekočina kakor prvo-krat; več ko trikrat pa ne, ker so tropine po trikratnem nalivu zadosti že izlužene. Kdor hoče prav dobro vino doseči, pomeša enakomerno vsak naliv s prvim naravnim moštom in s prešnikom, ako je še posebej prešal. Lahko se tudi vsi trije nalivi ob enim s prvotnim moštom in prešnikom pomešajo.

Kakošen sladkor gre za to rabiti? Najboljši je grozdni sladkor (Traubenzucker), ki se ravno zato tako imenuje, ker je prav iz onih delov sestavljen kakor sladkor v grozdju. Edino le vodene snove (Wassergehalt) ima 15—17 % v sebi, za kolikor se, kdor to hoče, sladkorja več vzame. Cent tega sladkorja stane 14—30 gld. in se dobiva v Klosterneuburgu iz prve roke (Wein-Commissionsgeschäft). — Dotle je segal poduk o petiotiziranju v preteklem letniku; za naprej ima zopet besedo naš gospod sodelalec.

Dopisi.

Iz Črešnic, 5. januarja. (Novo leto v obnovljeni cerkvi.) Zavoljo prijaznega kraja in posebne gostoljubnosti prejšnjega g. župnika L. Trafenika in zdajšnjega g. J. Črnoše se tuji že od davnega časa radi v Črešnicah shajajo, v prijateljskem društvu razveseljujejo. — O novem letu pridem tudi jez obiskat svojega prijatelja in najdem vse pri starem; ko pa tamošnje cerkev obiščem, se koj razveselim, ker jo najdem čisto prenovljeno. Mariji posvečena cerkev ima po ustnem poročilu svoj začetek od oglejskih patriarhov, katerih eden je tukaj majhno kapelo pozidati dal. Presbiterij res kaže umetniško staro delo v gotičnem slogu; druga stavba pa je poznejših let. Tukajšni prebivalci niso bogati in njih fara ima hudi uri izpostavljeno lego, tako da je srečno tisto leto, v katerem toča njih pridelkov ne zadene. Zato je toliko več vredno, da se je po velikem prizadevanju zdajšnjega g. župnika posrečilo blizu 3000 gld. že nabrati in začeto delo dokončati. Prvi dar so vložili z 200 gld. na prošnjo farnega predstojništva svetli cesar Ferdinand; drugo so dali farani in dobrotniki. Pozlačenje altarjev in drugo cerkveno delo izvršil je g. Fr. Fantoni, mlajši dveh, na Slovenskem že dovolj znanih bratov, in reči se mora, da je svoje delo tako dobro dokončal, da se sme vsem priporočiti, ki cerkvenih del imajo. Podobe sicer niso nove, ker so prejšnje za vsem lepe in nekatere celo umetnijske vrednosti, ki so gotovo tu sem prišle iz žižjega kloštra, potem ko so menihe za Jožefa II. pregnali. — Sv. Martina den pret. leta bil je slovesen za črešniško faro, ker so altarji po domačem č. g. dekanu Juvaničiču, križevi pot pa po preč. g. Rozmanu, patronu te fare, posvečeni bili. — Cestitati moramo k novemu letu g. župniku in

vsem faranom, da so za svoje res velike žertve veselja dočakali ter novo leto 1873 v lepo obnovljeni cerkvi obhajali, prepričani, da si bodo še drugih lepih reči omislili v čast Marije, koja ima pomenljiv latinski napis na velikem altarji: „Sem, kar sem bila — namreč devica; nisem bila, kar sem — namreč mati Jezusova“.

n. Iz Konjic, 12. pros. — V zadnjem dopisu iz Konjic („Sl. Gosp. št. 2.) naj se bere namesto „5 meric“ 5 bokalov in dalje, namesto: „Če merico“, če „bokal“ pšenice ali mošta po 10 kr. cenimo, bi bila cela Jurjeva bernja na leto dvakrat 50 kr. ali 1 gld. vredna.

Te dni smo dobili v roke zapisnik 17. seje štajarsk. deželnega zbora od 4. grudna l. l. Zdaj Ptujski nemškutarji lahko berejo žarke resnice, katere jim je naš vrli poslanec g. Herman zaradi realgimnazije povedal. Kaj pomaga, da je na Ljubnem nekoliko šolarjev menj kakor na Ptujem; naj pa vsak premisli, da je Ptujski okraj manjši od Ljubenskega, pa šteje na manjšem prostoru dvakrat toliko prebivalcev in še več kakor Ljubenski. Naj dalje pomislijo, da so vojaške komisije že zdavno preračunile, da zamorejo slovenskih vojšakov 20 % več odbrati, kakor nemških. Naj toraj premislijo, koliko bolj da smo Slovenci za srednje in višje šole vneti, kakor nemški kmetje. Celi razgovor o Ptujski gimnaziji je pa zopet slovenske Stajarce podučil, da od graškega deželnega zbora zastonj enakopravnosti pričakujemo. Kakor jim bolj sodi, tako pa postavte tolmačijo.

Prošnja konjiškega kat. pol. društva, da se odstranijo okrajni zastopi, je deželni zbor deželnemu odboru prepustil, naj se na-njo ozira, kadar se bode občinska postava predelala. Bl. g. poslanec Herman je tirjal, naj se deželnemu zboru naznanijo številke, ktere kažejo, kako krivična da je ta postava našim kmetom; ali ustavaki takojšnih resnic radi ne čujejo, zato se enakih prošinj radi hitro znebijo. Vendar ta izgled naj bi druga društva spodbujal, da za časa zborovanja deželnih zborov prošenj določiljati ne nehajo. Na vrsto vendar priti morajo, in tako saj pokažemo, da živimo.

Iz Slatine, 7. jan. — Našo rajsko Slatino so hteli judom izdati, pa za zdaj jim je še spodletela. Vse je po Slatini in okolici veselo, da ta bisser slov. Stajera ne pride še izvoljenemu ljudstvu v nenasiťljivo vrečo — kar bi tudi za upravnike dežele naše bila neizbrisljiva sramota. Par milijonov za Slatino bila bi dežela kmalu in Bog si vedi za kaj potrošila, izvirek prelepega letnega dobička, ki ga kislá voda daje, pa bi za vselej tekel le tujcem v mošnjo.

Najbolj pa so se mučili in putili za prodajo Slatine gp. inšpektor Dr. Schüller sami. Ta gospod je daleč iz Nemčije rojen in ne zna niti enega glasu slovenskega; kako češ tirjati od njega, da bi gorko ljubil našo domovino alj celó Sloven-

ce, da si je ravno sredi njih že lepo število tisočev prihranil. Mislim, da po ovej strani ljudstodendenes tudi zato če dalje revniše postaja in si opomoči ne more, ker po drugej strani ogromno narašča število taci, ki menijo, da ves svet in vsi narodi na njem niso nič drugega, nego velika dnarna miza bogato pokrita le samo za nje. Najdejo pa tudi vse podpore pri nas, da se za gosposko mizo mastnih služeb lahko vsedejo, ker imamo — nemško deželno gosposko.

Tudi na Slatino dobimo železnico. Pa veste rojaki, kje da bi dnarni možje najrajši odkazali železno pot lukamatiju? Malo da ne pri velikih dverih križevske farne cerkve notri, in preko velikega oltarja skozi vunkaj tje doli naprej. Le malo sežnjev štric cerkvenega kapa so jo izmerili. Ravno kar so si farmani z velikimi žertvami novo krasno romansko hišo božjo postavili, ki jih stane do zdaj že nad 45.000 for. — Nekaj poštnih, in posebno še težkih vlakov z blagom tik cerkve, in — skoro bi rekel — drzno postavljeni, veliki božji hram — je na tleh! —

Pa kaj je liberalnemu svetu farna cerkev, ko pa vidimo, kako da na vso silo hoče povoziti celó naj veličastnišo stavbo božjo na zemlji, sv. kat. cerkev! Pa naše fare patron so svitli cesar, ki jo bodo gotovo varovali; Križevljani bodo pa tudi še več nego eno spregovorili, preden se bo ondi za železnico kopalo.

Iz breškega okraja 4. pros. Ker so Brežice le majhno mestice, so tudi prigodki in tedaj tudi poročila o njih bolj majhne, takóle „malopurgarske“ baže. Politiških novost tukaj drugih ne vem, kakor je ta, da se hoče, kakor se čuje, poslanec Janeschitz poslanstva odpovedati. Ne dvomim, da bo mož beseda ostal, kajti je on vedno še pošten kristijan, kteremu menda liberalizem že zdavno preseda. Govoril je tudi že preteklo jesen, da mu ustavaška, Slovenecem sovražna pritiklina nič kaj ne ugaja. Mož poštenjak še utegne sprediti, kako krivo da je ravnal, ko je nemčurjem za metlo služil, s katero so razumnega poslanca prejšnjega iz okraja pomesli. Narodnjaki, pripravite se toraj za čas na novo volitev!

Kaj pa je z okrajno založnico? utegne vprašati „Gospodar“, kteri jo je sprožil in že večkrat živo priporočal. Čakamo in čakamo, da bode g. dr. Srebre začasni odbor sklical v posvèt za stran pravil; želimo in prosimo, da se to nemudoma zgodi, kajti odlašanje je velika zguba za naše gospodarstvene koristi.

Slednjič še nekaj. Razen kupčije ima človek tudi še iz drugega ozira korist, če včasih v Brežice poluka. Zvedli smo, da so se meščanje v dva tabora razcepili. Eni hočejo „Theaterverein“, drugi pa „Sängerverein“. Obe stranki ste složne le v tem, da ste nemčurski od nog do temena. Radi bil le vedli, kteri glediščin direktor bi hotel tu sem pripeljati svojo družbo, da breški gospôdi igra? Menda

bo najbolj praktično, da ostanejo Breščanje „parterre“ brez gledišča.

Za poduk in kratek čas.

Začetek krščanstva na Slovenskem.

III.

Prav ob istem času, ko sv. Marka v Akvilejo, t. j. blizo 63. leta po Kr., pošlje sv. Peter sv. Andronika, ki je že bil učenec Kristusov, (Rim. 16, 7.) v Sirmijo, v Salono na Dalmatinskem pa sv. Domnija. O njunem delovanji nam pa nič posebnega znano ni, samo iz tega, da ste Sirmij in Salona od tistihmal znameniti mesti krščanstva, smemo soditi, da ni bilo brez vspeha.

V Lavreak, kar je prav verjetno, so luč sv. vere odpuščeni vojščaki, ki so v rimski vojski bili kristijani postali, prinesli. Poleg drugih, starih poročil bi pa bil to apostolski učenec, sv. Siv, škof v Paviji, prvi storil, sicer pa se kmalu nazaj v svojo škofijo vrnol. Toliko pa je gotovo, da je ob koncu 2. in v 3. stoletji seme sv. vere ondi že zasejano bilo in mrtvo ni ostalo, kajti v Lavreaku je bila od istih časov naprej, dokler ga divji narod Avarovni razdejal, znamenita škofija, od koder so na vse strani šli oznanjevalci sv. evangelja. In če še povemo, da je celó sv. Peter če gre staremu poročilu vera, obhodil nekoliko naše slovenske zemlje in je sv. apostol Pavel precej blizo do nas došel, menim, da po vsej pravici rečemo, da je že od apostolskih časov sem sv. krščanska vera v slovenskih pokrajinah bila.

Pa kakor drugod, tudi v naših krajih ni bilo brez zaprek; navstalo je preganjanje vernih. Videli smo že, da je v Akvileji tekla krv nekatereh devic in sv. Hermagore za sveto vero; blizo leta 90 se še jim v istem mestu pridruži sv. škof Hilarij, sv. Tacijan levit in mnogo drugih.

V Noriku pa, kar nam je še bolj blizo, je prejel sv. Maksimilian, Lavreaški škof, mučeniško krono. Ni mu bilo zadosti, da se je v okolji njegove škofije sv. vera zmirom bolj širila, rad bi še svoj rojstni kraj Celje bil sv. veri pridobil, pa našel je pri svojih rojakih ne vemo, koliko uspeha, našel je le smrt leta 284. Tudi v Sirmiji je ondašni škof sv. Irenej za sveto vero bil ob glavo dejan in v Savo vržen ob času cesarja Dioklecijana.

Vendar pa je vse to proganjanje, kakor drugod, tudi v téh krajih le malo izdalo; temu so priča nove škofije, ki so ravno ob času proganjanja nastale: v Emoni, v Petoviji (v Petuji) in Sisciji (v Sisku); kaže tudi veliko število kriščanskih mučencev, katerih imena so zapisana; koliko pa jih je isto smrt storilo, katerih ne vemo! V Petuji je prvi škof bil sv. Viktorin, mož toliko učen, da je več bukev sv. pisma razloženih zapustil, in toliko svet, da je vero, katero je oznanjeval, s svojo krvjo potrdil l. 303; v Sisciji pa sv. Kvirin.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Je ta stvar že dolgočasna, prenapredba volitev v drž. zbor namreč! Namen te prenapredbe je, proti ustavi deželnim zborom vzeti bitstveno pol. pravico, da pošiljajo svoje, toraj posamesnih dežel zastopnike v državni zbor. Namesto pa vprašati deželne zbore, ali se odrečejo bitstvene svoje pravice, mešetari vlada s posamesnimi poslanci svoje stranke in pusti po svojih listih trobentati po svetu: zdaj je že vse v redu! Mi hočemo direktnih volitev, mi jih bomo tedaj sklenili! Na kolikor so številke pomnoženih poslancev znane, nam spričujejo le eno prežalostno reč, da pride zastop kmetijskega življa proti meščanskemu ali „purgarskemu“ in onemu iz velikega posestva in trgovinstva še bolj v — pomnoženo manjšino! Dosedanje mešetarjenje z liberalno nemško pritliklino je podalo to-le: Dolenja Avstrija dobi 37 poslancev (zdaj jih je bilo 18); gorenja Avstrija 16 (zdaj 10); Solnograško 4 (zdaj 3); Tirolsko 17 (zdaj 10); Predarlško 3 (zdaj 2); Štajarsko 22 (zdaj 13); Kranjsko 9 (zdaj 6); Koroško 8 (zdaj 5); Česko 90 (zdaj 54); Moravsko 34 (zdaj 22); Sileško 10 (zdaj 6); Bukovina 8 (zdaj 5); Dalmatinsko 8 (zdaj 5). Poljaci so še iz pošteva izpuščeni, ker se ogibljejo vseh razgovorov v tej stvari. Ali pa ostanejo stanovitni, je veliko vprašanje, ker skušnja uči, da jih je še vsaka vlada dozda okoli prsta ovila. Odločeno jim je sicer 60 poslancev namesto sedanjih 28. — O kranjskih poslancih, ki so edini zastopniki Slovencev, le toliko vemo, da so na shodu 12. t. m. sklenuli, ne iti v državni zbor, da pa to ne veže nobenega državnega poslanca! Tako se je brzojavljalo „Vtld-u.“, kar nam je celó neumljivo. Obveljati pa utegne, kar so „Novice“ (št. 2) pisale: „V takem „rajhsratu“, ki hoče direktne volitve stvariti, ni prostora več za poslance, ki stojé pod zastavo oktoberske diplome (od l. 1860)!“ — Dalmatince pa ima min. Lasser baje že v žepu, ker jim obeta železnice, ako se udajo. Za skledico leče se še vedno višje pravice prodajajo! — Na Českem poskušajo poslednje sredstvo, rešiti čast in svobodo domovini, v nebrojnih peticijah namreč hočejo iti do cesarja in kralja, da vendar ne pusti zatirati deželnih pravic, ki so stoletja starejše od rajhsrata in ustavaških junakov. Čuje se pa že, da utegne dež. poveljnik in kr. namestnik general Koller, ki je ravno v Beču, pooblaščenje dobiti od vlade, da — vse peticije kot — „hujskanje proti vladi“ — zaduši!

Vnanje države. Odstavljeni cesar Napoleon III. je na Angleškem 9. t. m. o 1/2 eni uri popoldne umrl, — to je najvažnejša novica, ki je zapisana na prvi strani zgodovine leta 1873. Rojen 20. aprila l. 1808, doživel je skoro 65 let. Uzrok smrti je bil kamen v me-

hurji. — Nja sin, ki je zdaj v 17. letu, si je že privzel naslov „Napoleon IV.“, in utegne skoro priti čas, da bo skušal tudi prestol očetov zasesti. Mnogo najvišjih generalov, med njimi Mac-Mahon, je šlo k pogrebu, ki je bil 15. t. m. Prihodnjič povemo ob kratkem zgodovino Napoleonovo, kateri je veliko kriv zmešnjav, ki dan denešnji Evropo razdevajo, posebno pa našo ubogo Avstrijo.

Anglež in Rus se pisano gledata zastran oblasti v Aziji. Ker Rusija če dalje več svetla pridobiva, se je pri Angležih vzbudil strah, da jim sosed preblizo ne pride, ter so se začeli groziti, da pride do boja, če Rus ne reče: dosti imam. V ta namen je poslan na Angleško grof Šuvalof, načelnik tajne policije, da Angleže potolaži.

Razne stvari.

(*Kako pokončati gosenice na drevesih.*) naznanja sadjorejec Janisch iz Kroisbacha pri Gradcu v „St. Ldb.“ tako-le: Da pri visokih drevesih težke lestvice treba ni, s katero se lahko tudi drevó poškodí, si delam svečke iz črnega loja s primešano smólo, na lahkem drogu (štangi) privezane ožgem in ob suhem in tihem vremenu goseničja gnjezda zažigam, kar se brez nevarnosti in kvara za drevesa godi. Poskušnje v „Grottenhofu“ pri Gradcu bile so tako povoljne, da se ta način vsem sadjorejcem priporoča. Sveča gori blizo eno uro in če se po funtih kupujejo, stane vsaka kakih 8 krajcarjev. To se pa le ob suhem vremenu z vspehom opravlja, ob mokrotnem zalege ne gorijo.

(*Novi in žalostni izgledi surovosti.*) Na Kraljevo je v Solčavi (Žolepahu) 20letni kovač, iz Kranjskega, Jan. Kramer, Petra Robana (Arlovčnika) v tepežu zaklal, da je hipoma umrl. — Temu dostavljamo iz štajarske sredine naslednje: Ubili so nedavno pri sv. Jurji na Šavnici enega, v Apčih enega, v Radgoni enega, v Stradnu enega na pol; v Slivniški fari pa dva. In ko bi več marljivih dopisnikov imeli, zamogli bi še več povedati. Kaj uči ta litanija surovosti? Da so ljudje brez vere — živinčeta!

(*Pri celjski dež. sodnóji so bili obsojeni:*) — 21. dec. bila je obravnava proti Val. Sajovec, 42 letnemu postopaču iz Motnika, Šim. Konšek, 43 letnemu postopaču iz Jesovnika v vransk. okraju, in proti Fr. Rebernaku, iz Žičje vesi. — V. Sajovec je bil zatožen zarad tolovajstva, ker je 15. sušca 1870 v družbi z A. Mursom in Urb. Koržetom oropal Ostermanove v Ogorevcu, fare sv. Jurja pod Rifnikom. Pomagača njegova bila sta že 2. avg. 1871 obsojena, in sicer Murs v 15letno, Korže pa v 12letno težko ječo. Tretji tovarš Sajovec je pa bil pobegnil in še le m. aprila t. l. ujet, ter je bil zdaj obsojen v 10letno težko ječo. Konšek je obsojen v 6mesečno težko ječo. Rebernak je pa bil za nekrivega spoznan. Obsojenci so brez pritožbe kazni nastopili.

(Kat. pol. društvo pri sv. Jurji na Šavnici)
napravi 2. in 23. svečana tombola s petjem.

(Kat. pol. društvo pri Donački gori) obhaja
26. t. m. ob 4. uri popoldne letni zbor. Vse
društvenike in tudi druge rodoljube prijazno vabi
v imenu odbora
Nace Mikuš, prvosednik.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuj		V. Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan	6	10	5	30	6	70	5	63
Rži	3	90	3	70	4	90	3	65
Ječmena	—	—	3	35	3	60	2	85
Ovsa	1	90	2	—	2	10	—	—
Turšice (koruze) vagan	3	90	3	45	3	80	3	65
Ajde	3	20	2	95	3	70	3	30
Prosa	—	—	3	70	3	50	—	—
Krompirja	1	45	1	45	1	50	1	60
Seva cent	1	40	1	70	1	30	1	30
Slame (v šopkih)	—	—	1	50	—	80	1	40
„ za steljo	—	80	1	—	—	60	—	—
Govedine funt	—	26	—	28	—	26	—	22
Teletine	—	32	—	32	—	28	—	24
Svinjetine	—	30	—	30	—	28	—	30
Slanine	—	34	—	35	—	40	—	36

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl.	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	66	60
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vred- nosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	183	—
Ažijo srebra	106	76
„ zlatá	5	20

Loterijne številke:

V Gradcu 11. januarja 1873: 28 65 19 66 58
Prihodnje srečkanje: 25. januarja.

Hiša

z dotičnim posestvom je v **Ormužu** (Friedau)
na spodnjem Štajarju pod lahko pogojno plačo
na prodaj. Hiša obsega 4 izbe, čumnato, kuhinjo
in pivnico; potem konjske, govenske in svinske
hleve, skedenj, parmo, listnjak itd. — Vsa stavba
je zidana in z opeko pokrita.

K temu stanovanju se tudi lahko dodá 12
plugov zemlje obstoječe v njivah, travnikih in
gozdu. —

Popraša in oglasi se naj pri gosp. **Frideriku**
Gesner-ju, v Ormužu. 1—3

Vinska prodaja. 1—2

V optijski kleti v **Celju** se bode 27. ja-
nuarja t. l. od 10—12 ure predpoldne optijsko
vino prodavalo. Kupei se s tem vljudno vabijo.
Vina je precej veliko, in kapljica je izvrstna.

Hiša na prodaj.

V Mariboru in seer celó blizo tam, kjer se
bode novi most čez Dravo postavil, se oddaja
dobrovoljno brez posrednika hiša pri tleh, ki
je v dobrem stanju, se lahko v najemščino
da, je ob obljudni cesti ter ima 6 sob, kuhinj s
hranilnimi ognjišči, kleti in hlevov. Pri njej je
vrt za kuhinjsko zelenjavo, evetlice in sadje, z
več kot 100 požlahnjenimi drevesi.

Pozveduje se v magdalenskem predmestji
št. 27 v Mariboru pri lastniku
1—3

Jož. Ferš.

Oznaniło.

1—3

Podpisana **podružnica štajarske eskomptne banke** naznanja s tem, da
plačuje od 1. januarja 1873 za vloge na **Conto Corrent (Giro)**
5 1/2 % obresti.

Izdajejo se tudi, razen dosedanjih 5 procentnih kasinih listov,
na ktere se 10 dni po napovedi izplačuje,

5 1/2 % kasini listi, na ktere se 30 dni po odpovedi izplačuje, in

6 % kasini listi, na ktere se 6 mesecev po odpovedi izplačuje.

Podružnica štajarske eskomptne banke

v Mariboru na grofovskem trgu.